

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 31/07-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. júna 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza prerokoval sťažnosť I. M., B., zastúpeného advokátom JUDr. M. C., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. BN 3 C 55/2003 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Trenčín od 1. januára 2005) Okresným súdom Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 3 C 55/2003, za účasti Okresného súdu Trenčín, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. M. na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. BN 3 C 55/2003 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Trenčín od 1. januára 2005) Okresným súdom Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 3 C 55/2003 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trenčín p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. BN 3 C 55/2003 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. I. M. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je mu Okresný súd Trenčín p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Trenčín j e p o v i n n ý uhradiť I. M. trovy právneho zastúpenia v sume 6 042 Sk (slovom šesťtisícštyridsaťdva slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. C., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 31/07 z 5. apríla 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť I. M. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. BN 3 C 55/2003 pôvodne vedenom (pred zlúčením s Okresným súdom Trenčín od 1. januára 2005) Okresným súdom Bánovce nad Bebravou pod sp. zn. 3 C 55/2003.

Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal Okresnému súdu Bánovce nad Bebravou 26. marca 2003 „Žalobu na mimoriadne zvýšenie náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 5.526 000 Sk podľa vyhl. č. 32/1965 Zb. v platnom znení“ proti P. O. a L. H. (ďalej len „žalovaní“) s tým, že ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaných označil A., a. s., B. (ďalej len „vedľajší účastník“).

Ústavný súd uvádza, že v zmysle ustanovenia § 15 ods. 2 písm. e) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (v znení zákonov č. 428/2004 Z. z. a č. 757/2004 Z. z.) výkon súdnictva, všetky práva a povinnosti vrátane prechodu správy majetku štátu, práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov a štátnozamestnaneckých vzťahov a iných právnych vzťahov, práv a povinností z osobitných vzťahov sudcu k štátu prešli k 1. januáru 2005 z bývalého Okresného súdu Bánovce nad Bebravou, ktorému pôvodne podal sťažovateľ žalobu, na okresný súd.

Sťažovateľ uviedol, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo napriek jeho opakovaným urgenciám vydané rozhodnutie vo veci samej.

V sťažnosti sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v uvedenom konaní bolo porušené jeho označené základné právo, aby prikázal okresnému súdu konať v jeho právnej veci bez zbytočných prietáhov a aby mu priznal finančné zadosťučinenie v sume 120 000 Sk, ako aj náhradu trov konania.

Na základe výzvy ústavného súdu sa okresný súd vyjadril k prijatej sťažnosti podaním sp. zn. Spr 268/07 doručeným ústavnému súdu 16. mája 2007. Obsahom vyjadrenia okresného súdu bolo okrem stručného opísania priebehu konania aj konštatovanie, že „... *vzhľadom na povahu veci a náročnosť problematiky (pri rozhodovaní v takejto veci bolo začaté trestné stíhanie sudcu za rozhodnutie) nebolo zo strany konajúcej sudkyne postupované tak, aby došlo k zbytočným prietahom v konaní.*

Na časový odstup medzi jednotlivými úkonmi konajúcej sudkyne iné okolnosti ako zaťaženosť súdu nemáme“.

Právny zástupca sťažovateľa bol 15. mája 2007 ústavným súdom vyzvaný na zaujatie stanoviska k vyjadreniu okresného súdu. Podaním doručeným ústavnému súdu 28. mája 2007 právny zástupca sťažovateľa oznámil, že sťažovateľ netrvá na verejnom ústnom pojednávaní. K argumentácii okresného súdu na odôvodnenie odstupu medzi jednotlivými úkonmi sudkyne uviedol, že „... *tento dôvod nepovažujeme za relevantný“* a zotrváva

na dôvodoch uvedených v sťažnosti.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Zo súdneho spisu a z pripojených vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil v predmetnej veci nasledovný priebeh a stav konania:

- 26. marca 2003 sťažovateľ podal „*Žalobu na mimoriadne zvýšenie náhrad za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 5.526 000 Sk podľa vyhl. č. 32/1965 Zb. v platnom znení*“,

- 16. júna 2003 okresný súd vyzval žalovaných a vedľajšieho účastníka na vyjadrenie k priloženej žalobe (urobili tak 7. a 8. augusta 2003) a zároveň dal pripojiť spis sp. zn. 1 T 80/2002,

- 11. augusta 2003 okresný súd nariadil termín pojednávania na 15. október 2003 a vyžiadal viaceré súvisiace spisy,

- 15. októbra 2003 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré z dôvodu ospravedlnenej neúčasti právneho zástupcu jedného zo žalovaných a jeho žiadosti o odročenie bolo odročené na 11. november 2003; toto pojednávanie bolo po vykonanom dokazovaní odročené na 2. december 2003,

- 24. novembra 2003 bol z dôvodu ospravedlnenej neúčasti právneho zástupcu jedného zo žalovaných a jeho žiadosti o zmenu termínu pojednávania zmenený termín pojednávania z 2. decembra 2003 na 29. január 2004, ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu ospravedlnenej neúčasti vedľajšieho účastníka,

- 23. februára 2004 okresný súd nariadil termín pojednávania na 24. marec 2004, ktoré bolo po vykonanom dokazovaní odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania,

- 28. januára 2005 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie; ustanovený znalec prevzal spis 18. marca 2005 a 15. júna 2005 podal okresnému súdu vypracovaný znalecký posudok,

- 27. júna 2005 okresný súd vyzval účastníkov konania na vyjadrenie k priloženému znaleckému posudku (účastníci sa vyjadrili v priebehu mesiaca júl 2005),

- 15. novembra 2005 okresný súd rozhodol o znalečnom,

- 6. decembra 2005 sťažovateľ podal odvolanie proti uzneseniu o priznaní znalečného,

- 9. marca 2007 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v označenom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o nároku na priznanie mimoriadneho zvýšenia náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V tomto type konania je spravidla nevyhnutné vykonať znalecké dokazovanie pre posúdenie rozsahu poškodenia zdravia, jeho príčinnej súvislosti s utrpeným úrazom, ako aj určenia bodového

ohodnotenia zdravotného poškodenia. Potreba znaleckého dokazovania nemusí znamenať vždy bez ďalších okolností skutkovú zložitost' veci. Na základe obsahu predloženého spisu ústavný súd nehodnotí vec ako právne zložitú, určitú faktickú zložitost' konania podmienenú vykonaním znaleckého dokazovania však uznáva, zároveň ale konštatuje, že táto nemala podstatný vplyv na doterajšiu dĺžku konania.

2. Správanie s'ťažovateľa je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho označeného základného práva.

S'ťažovateľ v priebehu konania vystupoval aktívne, poskytol všeobecnému súdu potrebné podklady, riadne a včas sa dostavil na vyšetrenie k ustanovenému znalcovi a opakovane (14. mája 2004, 24. júla 2004, 6. októbra 2004, 3. decembra 2004, 28. januára 2005 a 30. augusta 2006) urgoval postup tohto súdu. Správanie s'ťažovateľa teda nebolo príčinou namietanej nečinnosti okresného súdu.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v napadnutej veci, pričom konštatuje, že v jeho konaní sa vyskytli obdobia zbytočných priet'ahov.

Na základe posúdenia postupu okresného súdu vyplývajúceho zo súdneho spisu sp. zn. BN 3 C 55/2003 ústavný súd konštatuje, že okresný súd bol nečinný:

- od 24. marca 2004, keď odročil pojednávanie na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania, do 28. januára 2005, keď tak urobil, t. j. 10 mesiacov, a

- od 6. decembra 2005, keď s'ťažovateľ podal odvolanie proti uzneseniu o priznaní znalečného, do 9. marca 2007, keď bol spis predložený Krajskému súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o podanom odvolaní, t. j. 15 mesiacov (po tom, ako okresný súd 2. marca 2007 prevzal výzvu ústavného súdu na predloženie predmetného spisu), t. j. spolu viac ako 25 mesiacov (viac ako dva roky) bez akýchkoľvek zákonných dôvodov, resp. v uvedených obdobiach nevykonal vo veci žiadne úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľ počas súdneho konania nachádzal.

Vzhľadom na uvedenú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k prieťahom, ktoré neboli spôsobené zložitou vecou ani správaním účastníka konania, ale postupom okresného súdu. Obranu okresného súdu spočívajúcu v uvádzaní dôvodov vysokej zaťažnosti zákonnej sudkyne, ktoré mali ako objektívne príčiny spôsobiť tieto prieťahy, nemožno akceptovať. Personálne problémy a vysoká zaťažnosť vo veci konajúcich sudcov nemôže byť na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 OSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v označenom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Pretože ústavný súd zistil, že nečinnosťou okresného súdu došlo k porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v petite svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 120 000 Sk z dôvodov, že napriek jeho výraznej aktivite vo vzťahu k urýchleniu postupu okresného súdu v jeho veci sa vec nachádza t. č. iba na odvolacom súde, na rozhodnutí o „*čiasťkovej veci*“ (znalečné) a rozhodnutie v merite veci je v nedohľadne.

Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, II. ÚS 416/06).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie finančného zadost'učinenia.

Pri určení finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. BN 3 C 55/2003, ktorá je viac ako 4 roky, a berúc do úvahy aj aktivitu sťažovateľa, predmet sporu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu

právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. C. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2005, ktorá bola 16 381 Sk a za I. polrok 2006, ktorá bola 17 822 Sk.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie s'ťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za jeden úkon vykonaný v roku 2006 (prevzatie a príprava zastúpenia) 2 730 Sk a za jeden úkon vykonaný v roku 2007 (podanie s'ťažnosti) 2 970 Sk, t. j. spolu 5 700 Sk, čo spolu s režijným paušalom 1 x 164 Sk a 1 x 178 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 6 042 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou nález“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2007